

ratione, que mala sunt, permisimus aduersus ea a que ab initio fuerant scripta: Dico autem vobis, quoniam quiunque dimisit uxorem suam, nisi ob causam fornicationis, & aliam duxerit, macchatur.

Lactantius Divinam Legem Civilibus Legibus, & forensi Matrimonio iusti habet in re opponit. Non enim (inquit) fœcū Publici iudicibus. Juris ratio est, sola mulier adulteria est, que habet aliud, maritus autem, etiamque plures habet, a criminis adulterii solutus est: sed Divina Lex in duorum Matrimonium, quod est in corpus unum, pariture conjugi, ut adulterio habeatur, quinque compagis corporis in diversa distractur.

S. Basilis confutendum illam verbo Dei contrarium fuisse afferit. Dominum autem dictum (inquit) secundum Sententiam consequentiam ex agro & urbe, & mulieribus evanescit, quod non licet matrimonio discedere, præterquam propter fornicationem. Confutando autem non habet, sed in mulieribus quidam multum accurate, & diligenter obseruari inventum... Confutando vero etiam adulterios virorum, & in fornicationibus virorum, iubet a mulieribus retineri... Quare, quarelinquit, est adulteria, si ad aliam virum accedit. Qui autem relitum est, dignus est venia, & quae ei collabat, non modo condonatur: sed etiam vir, qui ab uxore discessit, accepto ad aliam, est ipso adulterio, quoniam facit eam adulterari, & quae ei collabat est adulteria, & quod alienum virum ad se traduxit. Cum virum esse dignum, propter confutendum, ait s. Basilius, sensus est eis verum Matrimonium viri ab uxori dimissum alterum, secundum præjudicium hominum opinionem; rem vero alteri se habere secundum Sententiam Salvatoris nostri. Unde & peccatum in eo cognoscit, qui in ea hypothesisi dicit alterum, siquidem sit Veneris dignum: Sed non sis grave propter solitam confutendum, Hanc autem non solum Dei verbo, sed etiam ratione contraria esse significat can. 21. Inform quidam ratio minima est factis (inquit) confutando autem sic invaleat.

Auctor Commentariorum in Epistola S. Pauli inter Ambrosii Opera editorum, cum ait: Non permisimus mulieri, ut uobis, si virum suum causa fornicationis dimisit, quia inferior non omnino has legem uitat, quia poterit: Et rufus: Vir licet ducere uxorem, si dimisit uxorem peccatum: quia non ita lega constringitur vir, scilicet mulier: Caput enim mulieris vir est: Cum (inquam) hoc ait, non spectat legem Evangelicam, secundum quam per eum cauila viri adulteri, & mulieris adulteria: sed Legem Julianum Romanum, secundum quam Mulier jux non habebat accusandi maritum adulteri, quemadmodum vir jux habebat accusandi mulierem, eam dimitit, alteram ducendi. L. Publico, C. ad Legem Julianam de adulterio, & stupro: Publico (inquit) judicis non habere mulieres adulterii accusationem, quoniam de Matrimonio suo violato queri velint, Lex Julia declarat, quia cum mulieri jure mariti accusandi facultatem detinatur, non idem famius privilegium detulit. Ceterum vero Ambrosius viro hac in causa non licet affectus, quod mulieri non licet.

Sic ille Lib. 1. De Abraham, c. 4. Nemo sibi blandiatur de Legibus hominum. Omnis superbum adulterium est, nec vir licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quo ab uxore debetur castimonia. Quicquid in eam, qua non sit legitimus uxoris, committit, adulterio damnamur crimen. Et c. 7. Viras et uxoris, noli querere solutionem, quia non licet tibi: uixire vivente, uxorem ducere. Nam et aliam querere, cum habeas suam: crimen est adulterii, hoc gravius, quod putas peccato tuo anterioratem Lega quendam.

Et Lib. 8. in Lucano, locum illud explicans, Omnis, qui dimisit uxorem suam, & dicit alteram, macchatur: sicut dimisit ergo uxorem quasi fure, sine crimine, & pax id tibi licet: quia lex humana non prohibet, sed divina prohibet. Qui dominus obsequitur, Deum vere, Audi legem Domini, cui obsequuntur etiam, qui leges sequuntur. Quæ deinceps, homo non separatur. Sed non solum hic est preceptum: sed quoddam etiam opus Del solvitur. Paterisque, aro, liberis tuos, vivente te, est sub virtrico, aut incolens mare, degere sub novitate? Pene, si nubas. Recensit illius tuum crimen est, & conjugium, quod purus, adulterium est. Quid enim refert, utrum id aperte criminis confessione, an mariti specie adulterii admittat, nisi quod gravius est legem criminis fecisse, quam furtum. Hoc et gravius crimen: et aliam palum duxisse, & Legem Romana facinus defendere, quam adulterio furivimus commisimus.

Quod aliqui Episcopi, privataque Synodi senserint contra Evangelicam veritatem, Matrimonium de fornicationem disolvit postea quod vinculum, fecit Questionis nondum eliquat, ac hinc ostentat, de qua s. Aug. Lib. De Fide, & Operibus, cap. 19. Quippe (inquit) uxorem in adulterio reprehendit, & aliam duxerit, non vivere agnoscit, qui exceptaculo adulterii dimisit, & dicunt, & in ipsa Divina Sententia ita obscurum est, utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterii non dedit, nos pse, altero conjugi vivente, aliam Matrimonium contrahere, maccharecum, qui dimissa adultera, aliam duxerit, et tam quæ, dimisso adultero, alii nus erit. Anathema sit.

Adulescait caulla Matrimonio solvere veterum Imperatorum, etiam Christianorum Legibus fas erat. L. Confessio, C. de Repudiis, & L. Constance, &c. Atque in Gallis Monachis Libri 2. Formula 30. que infraferuntur, Libellus Repudiis; sed mos illi pravus era, Legique Evangelica diceret

conjuges, factio ob adulterium divorcio, aliud Matrimonium inire non posse.

Id præter Patres jam laudatos s. Hieronymus in Epistola Fabiola ad Oceanum, Nobilis illius Matronæ commendans Penitentiam, quæ maritum adulterum dimisit, alterique, co-superfite, nupserat. Præcepti Dominus uxoram non debere dimitti, excepta causa fornicationis, & sed dimissæ fuerit, manere innuptam. Quidquid viri jubetur, hoc consequenter regundar in famulis... . Apud nos quod non licet feminis, quæ non licet viris... Dimisso ergo, ut aperi- vito, dimisit illius, & illius criminis nuxum, dimisit, penitentia, quod, clamante vicinia, uxor solam non prodidit... Fabiola, quia persuaserat filii, & pacabat a se virum Jure dimissum, ne Evangelii vigorem noverat, in quo unbendit universa castitia, viventibus viris, feminis amputatur, dum multa diabolus vitat sublata, unum incusa uulnus accipit: Sed quid ego in abilis, & antiquatus motor, quæren- tibus excusam culpam, eni matronitatem ipsa confessio est?

Idem S. Doctor ab Amando Presbytero interrogatus, Utrum mulier relatio viro adulterio, & fodomiti, & alio per vim accepto, possit absque Penitentia communicare Ecclesiæ, vivente adiutor, eum qui prius reliquerat, se responderet Ep. 147. Omnes cauillationes Apostoli amputant, apostolice de Rom. 7. finit. Vivente vero adulterio eis muliere, si alterius interficit. Nolo mihi proferas raporis violentiam, matris persuasione, patris autoritate s propinquorum entrem, servorum infidis atque contemptum, damnare familiam, vivente viri sit, licet fodomita, licet flagitii omnibus corporis, & ab uxore proper haec sceleris derelictus, maritus eius reputatur, cui alterum virum accipere non licet. Nec Apostolus haec propria auctoritate docet, sed Christo in se loquente Christi verba secundum fœcū, qui ait in Evangelio. Qui dimisit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facti sunt mechari: & qui dimisit, accepterit, adulteri est: Animadverso quid dicas: Qui dimisit, & dimissa sit, adulteri est, qui canam accepterit... Ergo Epistola, quia non ita lega constringitur vir, si uult, & uult Corpus Christi accipere, & non adulteria reputari agat Penitentiam, ita dimissum, ut secundo viro, qui non appellatur vir, sed adulterio tempore Penitentiam non copuletur.

Ita Inno. I. Epist. 3. que illi ad Exuperium Tolosanum Episcopum c. 6. De his requiritur Dilectio tua, qui interveniente repudio illi se Matrimonio colapsum: quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui ergo vel que viro, vel uxori vivente, quoniam dissolventur videtur esse conjugium, ad aliam copulam festinamus, neque possumus adulteri non videari in tantum, ut etiam per personas, quoniam uxori vivente, etiam ipso adulterio commissi videozanti secundum illud quod legitum in Evangelio: Qui dimisit uxorem suam: & duxerit aliam, macchatur: Similiter & qui dimisit duxerit, macchatur. Et ideo tales omnes a communione fidem abstinendas.

Ita Concilio Africanum, secundum Milevitanum, c. 2. Aug. in tertio, can. 17. Placuit, ut secundum Evangelicam, & Apostolicam Disciplinam, neque dimisus ab uxore, neque dimisa a marito, alteri conjugantur. Sed ita maneat, aut sibi reconciliari. Quod si contempserit, ad Penitentiam redigantur. In qua causa Legem Imperialem pertinet, quod mulieri non licet.

Et C. ad Legem Julianam de adulterio, & stupro: Publico (inquit) judicis non habere mulieres adulterii accusationem, quoniam de Matrimonio suo violato queri velint: Lex Julia declarat, quia cum masculi iure mariti accusandi facultatem detinatur, non idem famius privilegium detulit. Ceterum vero Ambrosius viro hac in causa non licet affectus,

Et C. ad Abraham, c. 4. Nemo sibi blandiatur de Legibus hominum. Omnis superbum adulterium est, nec vir licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quo ab uxore debetur castimonia. Quicquid in eam, qua non sit legitimus uxoris, committit, adulterio damnamur crimen. Et c. 7. Viras et uxoris, noli querere solutionem, quia non licet tibi: uixire vivente, uxorem ducere. Nam et aliam querere, cum habeas suam: crimen est adulterii, hoc gravius, quod putas peccato tuo anterioratem Lega quendam.

Et Lib. 8. in Lucano, locum illud explicans, Omnis,

qui dimisit uxorem suam, & dicit alteram, macchatur: sicut dimisit ergo uxorem quasi fure, sine crimine, & pax id tibi licet: quia lex humana non prohibet, sed divina prohibet. Qui dominus obsequitur, Deum vere, Audi legem Domini, cui obsequuntur etiam, qui leges sequuntur. Quæ deinceps, homo non separatur. Sed non solum hic est preceptum: sed quoddam etiam opus Del solvitur. Paterisque, aro, liberis tuos, vivente te, est sub virtrico, aut incolens mare, degere sub novitate? Pene, si nubas. Recensit illius tuum crimen est, & conjugium, quod purus, adulterium est. Quid enim refert, utrum id aperte criminis confessione, an mariti specie adulterii admittat, nisi quod gravius est legem criminis fecisse, quam furtum. Hoc et gravius crimen: et aliam palum duxisse, & Legem Romana facinus defendere, quam adulterio furivimus commisimus.

Quod aliqui Episcopi, privataque Synodi senserint contra Evangelicam veritatem, Matrimonium de fornicationem disolvit postea quod vinculum, fecit Questionis nondum eliquat, ac hinc ostentat, de qua s. Aug. Lib. De Fide, & Operibus, cap. 19. Quippe (inquit) uxorem in adulterio reprehendit, & aliam duxerit, non vivere agnoscit, qui exceptaculo adulterii dimisit, & dicunt, & in ipsa Divina Sententia ita obscurum est, utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterii non dedit, nos pse, altero conjugi vivente, aliam Matrimonium contrahere, maccharecum, qui dimissa adultera, aliam duxerit, et tam quæ, dimisso adultero, alii nus erit. Anathema sit.

Adulescait caulla Matrimonio solvere veterum Imperatorum, etiam Christianorum Legibus fas erat. L. Confessio, C. de Repudiis, & L. Constance, &c. Atque in Gallis Monachis Libri 2. Formula 30. que infraferuntur, Libellus Repudiis; sed mos illi pravus era, Legique Evangelica diceret

contrarius. Alia sunt Leges Caesarum, alia Christi: Aliud Papinianus, aliud Paulus nosferat: (inquit) Se His- conformans adulterio, & ceteris rebus, quæ tamen discipi- foliis. Et Veterum Imperatorum Leges, quæ Matrimoniorum solutionem permittebant, abrogavit Iusti- nianus Novella 117. Quæ tamen, & per se irriterant, cum Divinis, & Ecclesiasticis Legi repugnarent, nec ad res huiusmodi sanctendas, vel permitendas potest Principum circun- scripientia.

Dificillimes subditum aliquis ex veteri Penitentiali Roma- no, Tit. 3. De fornicatione, & inuenit diversa genera, & etatis, & coi, & coi, hæc sunt verbæ: Contigit tibi, ut uxor tua se conscio, & horante cum alio viro, illa autem molente, adulterum perpetraret: scilicet quadrangulus dicitur in pane, & aqua panis, & Septem annos, unum ex his in pane, & aqua, & nonnullus sis sine penitentia. Si autem uxor tuus hoc probare poterit, quod tua culpa est tuo iussu, se renuere, & iustificare, adulterio sit, si se continuare non posset, nubat cui volunt, cantu in Domino. Tu autem sine uxori sita in proprio manu: illa autem se confitentes fuerit, eadem sejetur, quæ tibi proposita sunt, & sis sine conjugio maneat.

Respondebit, illo in cali permititi infaci ut uobis, cui voluerit, post obitum conjugi nulla sit injuria: ut inter innocentem uxorem, ut minus rem, & maritum aucto- merum criminis, in hoc quod maritus, etiam post mortem uxoris, ad cœlibatum velut appendicem Penitentia tenetur: Uxor vero, marito defuncto, posset ad secundas Nupicias convolare. Olim scilicet hæc pena in Ecclesiæ frequentissima fuit, ut qui atrox aliquod crimen commisissent, Nupicias impetraverit, ut in ipsi delictis viventes, vel ex eorum stirpe infesta filii ejusdem criminis suspicione notabiles processerent. Parcidiis hinc penam imposuit Concilium Magonianum sub Rabano, Canone 20. Eandem aduersus Incepsos decreverunt Concilium Vermerense, Canone 4: & Triburicense Canone 44. Adversus adulteros lex eadem olim ac Ecclesia lata est, Canone, Hi vero: Causa 32. qu. 7. Innocentibus autem conjugibus permisum est, ut post mortem ejus, qui se aliquo huiusmodi crimen poluerat, ad secundas Nupicias transirent.

PROPOSITIO III.

Matrimonium ratum, non consummatum, Monastica Pro- fessione dissolvitur.

Respondet, Duplex in Matrimonio vinculum inventari: alterum spirituale, quod solo confessio; alterum carnale, quod copula stringitur. Carnale sola mortis difficitur, ut docet Apostolus ad Rom. 7. Quæ sub viro est mulier (inquit) vivente viro alligata est legi viri. Spirituale vero vinculum spiritu morte solvit, quia nimur aliquis mutatione status a civili conversatione ita removere, ut ad eam redeundi spem, & potestem ultra non habeat. Id autem non sit nisi Professione Religiosa, qui se Deo devotus, ita Mondo mortuus est, ut iam nec sui corporis possit latet habere, quod Deo per votum castitas conferavit, ac follementu mali tradidit, nec voluntate propriam habebat, nec iam amplius sit sui juris, cum Superiorum imperio sit per obedienciam votum mancipavit: nec deinceps ullius dominii, seu proprietatis illius sit capax, quibus leperum votum prætermissus debeat. Unde & Leges Civiles ingredi Religiosum, seu voto sollemni Vita Monastica confirmari Regulam ab Ecclesiæ approbatam, tamquam more reformati, conditum aunc testamento confirmari declarant; adeo ut nec revocari possit, nec mutari; L. si qua mulier, C. De Sacrosantis Ecclesiis.

ARTICULI CONSECTARIA.

Secundum Regulam Præmissam.

REGULA PRIMA.

Conjuges facti ob adulterium alterius continentiam servare sententur, aut conjugibus adulteris reconciliari.

Nam si eligunt continentiam, ut boni Nupiarum melius: Cor. 7. ad adulterium caveantur? Camenim dixisset Apostolus: Quod si se non continet, nubat: Melius est enim (inquit) nubere quam uiri. Non dicit, nubat si mechari, quoniam uiri. Non si uir agnoscat quod exhortetur eos, qui reconciliari sententiam recipiuntur. Sanctorum exempla, qui de Nupiis ad Deum vocati, conjuges ante Matrimonium consummatum reliquerunt, ut Deo conferantur, sive Matrimonio illi secundum concilium Sanctorum vocati fuerint: dummodo carnalis commissio non interveniat inter eos: & alteri remanenti (si commissio continetur sicut naturæ) licet esse ad secundam vota transire, (id est, novum inter Matrimonium:) Quia cum non sicut una caro simus effecti: fatus post nos ad Deum transire, & alter in scalo remanere. Quæ circumferuntur Sanctorum exempla, qui de Nupiis ad Deum vocati, conjuges ante Matrimonium consummatum reliquerunt, ut Deo conferantur, sive Mat. Thele ex S. Epiph. Hæresi 8. & Ambro. lib. 3. De Virginib. cap. 3. & Alex. Metaphr. & Breviario Romano: S. Macarius Ecclæsia, ex Vitiis Patrum, Magistri Sententiarum, Dist. 27. litera G. & Gratiano Causa 24. q. 11. post Caput Scriptoribus: Sacre Virginis Gregorio, ex S. Gregorio Lib. 1. Dialogorum, c. 13. Leobardi, ex Gregorio Turenensi, Libro de Virtus Sanctorum Patrum; c. 20. S. Olibrii Anglorum Regiae, ex ejus Vita apud Surius, & Edithreda etiam Regiae, ex Venerabilis Bala Lib. 4. Historia Anglorum, c. 19.

Idem rufus docet Alexander III. c. Ex publico, sub nomine titulo Decretalium. Ceterum (inquit) quia licet a praefato viro desponsata fuerit, adhuc tamen (scilicet ait) ab ipso iniquitate: Mandamus, quoniam se præsumit vir ipsam carnaliter non cogovit, & eadem ad Religione transire uoluerit, recepta ab ea sufficiente cauzione: quæ vel ad Religione transire, vel ad virum suum redire, intra durum mensum statim debet, ipsam a Sententia, quæ tenet, absolvit: si quisque vir adulterum mulierem, & eam in scalo remanere alteri, quod ab eo nocuit recipere... Sane quod Dominus in Evangelio dicit, Non licet viro, nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere, intelligentiam est, secundum interpretationem Sacri eloquii, de his, quorum Matrimonium carnali copula est consummatum, sive quia consummati non possunt. Hæc scilicet verba Gen. 2. Erunt duo in carne una, ex quibus Christus Matt. 19. omnino modum indolubilitatem Matrimonii colligit, dicens: Itaque jam non sunt duo, sed una: ergo: Quod ergo Deus conjunxit, homo non separabit: ad Matrimonium consummatum duxit pertinet, & in illi species Deus separat, & non homo, ut dicitur Can. Script. Causa 27. q. 11. ex Nicolas I. Eamque explicationem confirmat Iacobus 1. c. Ad Apostolicam, sub eod. Tit. Cum au- tem (inquit) vir, & uxor una caro sint per copulam con- summata, exponit patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere capiente sua uxore, utrumque viri uirginitatem perire possit. Ad hoc exhortaret, etiam si aliquis se præsumat, utrumque viri uirginitatem perire possit. Postrero ad hoc exhortaret etiam si mulier volent vivere continenter, quamvis contra disciplinam: quia non ex confessio, sicut patrem pudicum dimittere. Puto enim Christianum neminem reluctare, adulterum esse, quæ vel in languore, vel diu absente vel conuentu vivere

more saltum frangeretur concupiscentia, si amore non dligitur continetia. Si enim ubi est timor, operatur labor, ubi est labor, erit & amor. Non enim consummum est de nostis viribus; sed oratio adiungenda contabilius, ut imples bovis, qui deterret a malis. Verba sunt S. Augustini lib. 11. De Conjugio adulterio, c. 13.

REGULA II.

Nec filiorum signitorum causa licet alteram ducere, diffissa adulteria.

Non enim propterea flagitior est permittenda licentia, aut vero tam cavedamus fini poteris mori, quam eligimus imperfectorum vivens. Quod non sicut adulterii quo necesse est poti primam, mortis secundam, mortis eternitatem damnari. Nam procedentium filiorum ipsa caussa, etiam non adulterii, sed castissimae famosius, si forte sint steriles, cogit dimitti, & alteras duci; quod tibi astimo non placere. Quapropter scilicet incontinentia non sunt excusanda adulteria, quanto minus excusantur pretereadorū causas filiorum? inquit S. Aug. Lib. 11. De Conjugio Adulterio, c. 11.

REGULA III.

Crimen geminatis, qui uxorum adulterio occidi, vel mortem illi procurat, ut ducere alteram possit.

Hanc regulam tradit S. Aug. c. 14. ejusdem Libri. Cum enim obiectum Pellenius, Maritos ad puniendas adulterias sine illa miseratione compelli, cum volent eas mori, si eis viventibus non licet eis adulteria ducere, atque ita sententiam de indissolubilitate Matrimonii, etiam causa adulterii, excludere benignitatem, & pietatem, huius obiectum. Doctor sic respondet: Quia immo proprieates debent peccaribus præberre misericordiam, ut & ipsi pro suis peccatis misericordiam consequantur. Et multo magis hoc eis facient. Tanto quippe debent esse misericordiores, quanto volunt esse sanctiores: ut & ad caputatem in se ipsius formam divinitus adiunguntur, dum caputatum ab uxoris violatae ipsi humanitas manifestetur. Et maxime vox illa Dominicana est ei in memoriam revocanda. Qui sine peccato est, mittat in eam lapidem. Non, qui sine ipso peccato est, quoniam loquaciter padicit viris; sed, Qui sine peccato est: Quod se esse dicunt, se ipsos educant. Et veritas in eis non est. Porro non seducunt, & est in eis veritas, non erit in eis cruenta severitas. Scientes enim se non esse sine peccato, dimittunt, ut dimittentes eis ne abeant benignitas, & pietas exclusur. Magis enim bac excluduntur, si peccatis conjugum ab eis impetrant veniam licentia libidinis, non cetera, id est, non propter concubitu, sicut licet eis alterius adiungere, & non potius propriae quia volunt & sibi dominum parere... Postremo quare alibi, utrum Marito Christiano licet, vel secundum veterem Dei legem, vel Romanis Legibus adulterum occidere? Si licet, melius est, ut ab utroque se temperet, id est, & a licito illa peccante superplacit, & ab illico illa vivente conjugio. Quod si alterius remedium eligeret perseverare, satis est si facere quod licet, ut adulteria puniatur, quam id quod non licet, ut ipsa via illi mezeatur. Si autem, quod verius dicitur, non licet homini Christiano adulterum conjugum occidere, sed tantum dimittere; quis est tam domens, qui ei dicat. Fecit quod non licet, ut sibi licet, quod non licet? Cum enim utrumque secundum legem Christianum sit, sive adulterum occidere, sive illa vivente alteram ducere, ab utroque abstinendum est, non illicitum prolixiter faciendum. Si enim factum est, quod non licet; jam faciat adulterium, & non faciat homicidium, ut vivente uxore alteram ducat, & non humanum sanguinem fundat. Quod si est utrumque nefarium, non debet alterum per alio perpetrare, vel utrumque vitare.

REGULA IV.

Nec Voto simplici continentia, nec Ordinis sacrae susceptione, nec Professione Religionis a Sede Apostolica non approbata, nec Vito Eremiticæ Matrimonio non consummatum solvitur.

Hec enim mortem civilem non inferant. Ordini enim facto dominum, & proprietas bonorum temporaliorum non repugnat, neque etiam per se repugnat ipsi conjugum, sed legibus dumtaxat, & Decretis Ecclesiæ. Qui vero Religionem non approbatam amplexus, atque proficiens est, aut Vito Eremiticæ, jure, ac voluntate propria se non abdicavit absque spe regredi: quamobrem Mondo penitus mortuus non confitetur.

REGULA V.

Novis conjugiis ante Matrimonio consummatum duo mensa concessione ad deliberandum de ingressu Religionis, intra quod tempori intervallo iii, qui eade re deliberat, consummato non tenetur, quantumvis altera pars arguit.

Hæc Regula nituit cap. Ex publico, Ext. De Conversione Conjugatorum, quod Alexandri. Illi Responsum

est. Si ramen intra illud tempus vi compressa fuerit uxori a marito, ille quidem letalis peccati res erit, qui ipsum iure suo frui non permittere, vimque illi facere, ut id obtinetur, quod illi nondum debuum erat: sed tamen res consummato Matrimonio, non est integrum mulier in Monasterium migrare, Vitamque Religiosam absque mariti consenserit.

Rationem affert S. Th. in 4. Sentent. dist. 27. q. 2. art. 3. Quesit. 2. ad 2. Ante carnalem copulam, (inquit) non est omnino translatum corpus unus sub postestate alterius, sed sub condicione si inter se alter conjugum ad frumentum melioris vita non convolvet, sed per carnalem copulam complevit dicta translationis, quia tunc cariarat uterque in corporalem possessionem traditio sibi postestate. Unde etiam ante carnalem copulam non statim tenetur redire debet post Matrimonium contractum per verbale præsentis, sed datur ei tempus auctorum mensum, ut interim possit delibera te de transuerso ad Religionem.

REGULA VI.

Si conjugum alterum ante Matrimonio consummatum inveni Monasterium, Habitumque Religiosum sufficere contingat, alter novum contrahere Matrimonium non potest, nisi post illius Professionem.

De Conversione Conjugatorum.

Qui enim superstes est in seculo, manet obligatus ei, que Monasterium est ingressa, eique adhaerere tenetur, & Matrimonium consummare, si ipsa mutato proposito revertatur, & debitus exigat: siquidem Voto dumtaxat sollemni in Ordine Religioso a Sede Apostolica approbato Matrimonium ratum solvitur. Unde S. Th. loco max indicato, Quesit. 3. ad secundum sit: Non invenit mortuus seculo per Religionis ingressum, nisi Professionem emiserit; & ideo usque ad tempus illud tenetur eum uxori sua expeditare.

REGULA VII.

Si mulier, suscepit velo, in domo propria remanere volit, quasi propriae capitis in secula servatura; nibil minus consummandum est Matrimonium jam contractum: nisi se vero sollemni alfrincentur ad Observanciam Regularem, in quo casu compelli posset, ut reliquo seculo per Religionis ingressum, nisi Professionem emiserit.

Sic responderet Innocentius III. cap. Ex parte tua. Ext. De Conversione Conjugatorum.

REGULA VIII.

Consummato Matrimonio, neviris conjugum licet, absque alterius consensu, Monasterium ingredi, seu continentiam vovere, quid si voerit, irrum ipso fratre vorum est, potest conjux repevere conjugem, qui Matrimonium iungum inconsolabilem excutere voluit. Si vero ex consensu vorum, continentiam revocare non potest.

Sic responderet Greg. IX. cap. Dudum, Ext. De conversione Conjugatorum.

Nemini enim vovere licet cum injuria alterius: neque de Conversione accepta Deo esse potest iniulta promissio, qua nuptioe consensu offerit quis rem non sum, sed quae in alterius vel gatorum potestate. Quare cum Vir proprii corporis partem non habeat, sed mulier; nec mulier proprii corporis habeat potestem, sed vir, ut docet Apostolus 1. ad Cor. 7. Non licet alteri continentiam vovere absque consensu alterius, & si voerit, vorum ipso fratre irrum est. Id confirmat S. Aug. Enarrationis in Ps. 149. Quod plus est (inquit) fidicet, consumere jam vole, nolo jam uxorem. Non potest. Quid si tu vix, & illa non vult? Numquid per continentiam tuam debet illi fieri fornicularia? Si alii usurperit te vivo adulteria erit. Non vult tali lucro Deus compensare datum. Redde debitum, estis non exigit, reddite. Pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod debet exigit, sed reditis, quod debetur uxori.

Id confirmat Epist. 177. alias 45. ad Armenianum, & Pandinum: ita scribens: Una sola causa esse posset, qua te id quod voris non solam non horaretur, vorum prohibetur implevit, si forte tua conjux hoc recum suscipere animi, seu carnis impunitate recusat. Nam & voranda talia non sunt a conjugio, nisi consensu, & voluntate communis. Et si propter fatum fuerit, magis est corriger de temeritate, quam per seculanda promissio. Neque enim Deus exigit si quis alieno aliquid vorerit, sed patiens ut separe vereat alienum.

Et Epist. 262. alias 199. ad Edicium, que nondum volente marito continentiam voveret, quavis ille potest modum ad eadem continentiam pacta consenserit. Omittit Cincuit quod ipsam continentiam, illo nondum volente, non secundum sanam doctrinam resuscipisse cognovi. Neque enim corporis tulidebit fraudandus fuit, prius quam ad illud bonum, quod superat pudicitiam conjugalem, tua voluntate voluntas quoque eius accederet: nisi forte non legeras, nec adulteras, vel non attendas. Apofolus dicentem: Uxor vice debitum reddit, similiter autem & uxori viro. Uxor non habeat potestatem corporis sui, sed vir: similiter autem & vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier: nolite fraudare invictum, nisi ex consenu ad tempus, ut vacatis

x. Cor. 7. tis orationi. Secundum hac verba Apostolica, etiam scilicet contineare voluerit, & tu noluisse: debitum tibi reddere cogetur. & illi Deus imputaret continentiam, si non sive sed tua edens infirmari, ne in adulterio dannabile flagitium enderes, maritalem tibi concubinam non negaret, quanto magis in quem magis subiectum esse degenerat, ne ipse quoque in adulterio diabolica tentacio traheretur, in reddendo bujusmodi debito voluntati ejus obtemperare conveniret, cum tibi voluntate continendi acceptare. Deus, quia propterea non facies, ne perire maritum?... Ecclisa: Quod Deo par consenserit ambo voreris, perseveraverit auctoritate in haec reddere ambo debitis: a quo proposito si lapsus est illa, in saltem constantissime persevera. Quod non exorierat nisi quia tibi ad hoc ipso consenserat. Nam si nunquam tenieret eis offensum, numerus te nullus defensisti annorum, sed post quantumlibet tempus mo consulebas; nihil tibi aliud responderem, nisi quid ait Apostolus: Uxor non habet potestatem corporis sui, sed vir.

Cum enim aliquis viri consensa Monasterium ingressa fit, Vota sollemnis emiserit, Vota uisqueque rata non fuerint. Sic respondet Calisto III. cap. Placit. Ext. De Conversione Conjugatorum. Idem ante responderat Alex. III. c. Quidam, sub eodem Titulo, Virum feliciter qui Monasterium invitox ore ingressus fuerit, qui ipsum repte, ad jugulum tuncum redire coactus fuerit, polt eis obitum compelli non posse ratione Vori, quod nullum fuit, ac irritum, ut ad Monasterium rediret; prohibendum tamen esse, ne secundum uxorem accipiat: Promisisti enim se non exigere debitum, quia in eum portavisti erat, & ideo quod hoc votum tenuisti: non redire autem, non erat in eis, sed mulier potest potest. Unde Apostolus: VIR non habet potestatem sui corporis, sed mulier.

REGULA XV.

Alter conjugum, altero in seculo remanente, ad Regularis Vite Professionis non est recipiendus nisi forte remanens sit eius status, ut sine suspicio incontinentie valeat in seculo remanere, aut perpetuum continentiam vovere voluerit: aliqui ad conjugalem turam revocandus est, quoniam cum licentia consortis Monasterium ingressus fuerit: & Professionem fecerit.

Hac Regula Summarum Pontificum Decretis, a Responsis firmata est, scilicet Alexandri III. c. Pratera, &c. Cum sis, Ext. De Conversione Conjugatorum, & Innoc. III. c. ad Apostolicam, &c. Significavit, sub eodem Tit.

REGULA XVI.

Matrimonium legitime contractum, ratumque esti non consummatum, Romanus Pontifex dirimere non posse.

Divine enim Jure est indissolubile, præterquam in casu. fidei, cum inhdilium conjugis alter convertatur ad Religionem Christianam, aut perpetuum continentiam vovere non voleat, post illius mortem novum Matrimonium contractare non potest: & si Votis in Ordine approbato nuncupatio contrahatur, absque dubitatione dirimendum est, ex cap. Confutat, Ext. De Conversione Conjugatorum, quod est Clementis III. Responsum.

REGULA XIX.

Uxor adulterio polluta, Maritum, Monasterium absque illius consensu ingressum, & sollemni Voto obstatum, revocare non potest.

Sic responderet Greg. IX. cap. Dudum, Ext. De conversione Conjugatorum.

REGULA XI.

Mulier, que deo, minis inducta est, ut marito liberum coemantem in Monasterio concideret, ipsius repetere non potest.

Hanc regulam tradit idem Pontifex cap. Veniens, sub eodem Titulo.

REGULA XII.

Si conjugum altera Fide Catholica defecerit, ad Mahometanum, Iudeos, vel etiam Hareticos, & propterea Sententia Ecclesiæ inter eos latet sit ad Ecclesiam, pars, qua in Fide perseveraverit, ad Vita Monastica Professionem libere convolare potest, altera volente, etiamque ab infidelitate reveratur.

Id constat ex c. Mulier, Ext. De Conversione Conjugatorum, quod Inno. III. Responsum est.

REGULA XIII.

Coniux, qua continentiam vovit, cohabitare debet viro, qui ejus voto ad tempus consensit, nec perpetuam vovit continentiam: sequi in vicem debent maritali affectioni tractare.

De Bonis Matrimonii.

Tria Matrimonii bona Theologi numerant post S. Aug. Lib. 9. De Genesi ad Isteram, c. 7. Lib. 1. De Nuptiis, & Concubientia, cap. 10. 11. 17. & 21. Lib. 1. Confratulanum, cap. 12. Lib. De Bono Conjugali, cap. 24. & alibi, scilicet Prolem, Fidem, Sacramentum. Quibus excusati dicitur Matrimonium, qui eorum compensationem ex-

cusat.

C. culatus

potest, ut poteboꝝ h[ab]e[re] possessor, & exiliuntur, quod nunc
torto mentitur, que prius alieno i[n]fusio[n]e in facie Ecclesiæ
mentitum. Nam ut ait Iacob. III. cap. Per tuas, Ext. De
Probationibus: Nimiris iniquum est [juxta legem] sanc-
tissimam ut quod sua quisque rote dilucide protestatus est,
qui eundem casum propria rote teſtimonio informare.

Idem confirmat S. Th. in 4. Sent. dist. 29. qu. 1. art. 2.
Quest. 4. ad 2. Si (inquit) deſis conſensu mentalis ex
parte unius, ex neutra parte est Matrimonium: quia Matri-
monium conſensu in mutua conſentientia: tamen proba-
bitur potest credi dolus non esse, nisi signa evidencia dicit
paro[n]te, quia de qualib[et] p[ro]p[ri]etate bonum, nisi
paro[n]te contrarium. Unde ille ex cuius parte dolus non est,
a peccato excusat[ur] per ignoriam.

REGULA VI.

Conſensus ex metu, quo vir confans, offici[us] concurſus
p[ro]p[ri]etate, iuste illato, ſufficit ad Matrimonii firmitatem.

REGULA VII.

Conſensus ex metu gravi, & in virum conſtantem caden-
te, ad Matrimonium firmitatem non ſufficit: ſed ita con-
traſum, nullum, & iritum eſt.

Hæc Regula tradidit ab Alexandro III. c. Cum locum,
Ext. De Sponsalibus, & Matrimonio, cujus h[ab]e[re] ſunt re-
verentia. Cum locum non habeb[us] conſensus, ubi metu, vel co-
n[u]ta intercedit, necesse eſt, ut ubi aſſenſus cuiqueā ſumatur
conſentientia contrahitur: & ubi de ipso queritur, plena de-
bet ſecunditate ille gaudeat, cujus enim iniquitas, ne-
pericor[er]e dicat ſibi placere. Quod q[ui]d[am] ſup[er] quod
S. Gregorii Magi Ep. ad Sipontinum Episcopum 42. L. 2.
functum eſt: Paro[n]t ad nos, quod Eliz quendam Virgi-
nem ſup[er] decipit: quod ſe verum eſt, quoniam effet de Le-
ge p[ro]p[ri]etate. Nos aliquatenus Legis duritiam mol-
liemus, hoc modo diſponimus: ut, aut quoniam ſup[er]parti,
uxor[um] habeat; aut ſi renundemus putaveris, corporaliter
enigatis, excommunicatisque, in Monasterium, in quo
ogat Panitentiam, retrudaueris, de quo nulla ſt[et] egrediendi
ſine contradictione exſequiū valent executionis mandari.

Et cap. Veniens, de quodam, qui fidem mulieris du-
bus oblinxerat, uni per verba de futuro, copula ſuſequente,
ex qua proles ſuſcepta fuerat altera per verba de pra-
fenti, coactus a patre puer[is], qui ſum eos in uno leto
invenierat: ut responderet: Mandamus, quatenus ſi invi-
taris, quos primam p[ro]p[ri]etatem p[ro]ficiunt cognovis, ipſum
cum ea facias remanere: alioquin ſecondi (nisi metu co-
dici) adhuc facias ei uero[rum].

Idem conformat Inno. III. cap. Consultationi, ſub ead-
em. Miseris, inquit, quae veniant ad ualores Ecclesiæ be-
neſicendo cum Sponsis, & ibi reclamantes aſſerant, ſe-
riu[m]q[ue] in eorum Matrimonio conſensu, audiri (Spon-
ſis legi) ne probabilitas contrarium non eſt: cum legi-
zimo: & ad nos refutis: non debet illa ſi ſimpli aſſer-
tione proualeat. Sane illis, que benedictione accepta, max
a Sponsis auſtaguit ante eam copulam ſubſequenter, aſſer-
tes namquam in illo veraciter conſensu, ſed meta il-
lico compulſa verba prouilegiū conſensu, licet animo diſ-
ſent, non ſtatim eſt audiencia deneganda: ſed de il-
lato metu eſt cum diligencie inquirendum: & ſi talis me-
tu inviati illatos, qui eadē potuit in conſtantem vi-
rum, erunt non immo[r]ta autem.

Idem rufus confirmat Alex. III. c. Significavit, Ext. De
eo, qui duxit in Matrimonio, quoniam potuit per adulterium.
Idem docet S. Th. in 4. Sent. dist. 29. q. 2. art. 3. q. 9.
Vinculum, inquit, Matrimonio perp[er]uum eſt: unde illud,
quod perpetuū: repugnat, uolit Matrimonium: metu autem,
qui cadit in conſtantem virum, perpetuū conſtructus uolit:
qua p[ro]p[ri]etate reſtituunt in ſt[et]um: id est, tamen co[n]ſensu
qui cadit in conſtantem virum, collit Matrimonium, & non
alia. Quidam autem dicit, quod ſi adhuc conſensu, quam-
vis crudelis, interius e[st] Matrimonium quantum ad Deum,
ſed non quantum ad ſt[et]um Ecclesiæ, que proſumit ibi non
uolit conſensu interiori proper metu: ſed hic nihil
eſt: quia Ecclesia non debet de aliquo preſumere peccatum,
quoniam que probet: Peccatum autem, ſi dixit ſe conſen-
ſuſe: ſed iudicat illum conſensum extortum non eſt ſuffi-
cientem ad faciendum Matrimonium.

Metu porro cadens in virum conſtantem eſt dicitur, quo
ad evadendum magis malum, quod veriſimiliter imminet,
cogit aliquis amplecti minus malum: velu ſi timore mortis,
multulationis, acerb[us] cruciatus, ſervitios, exercitii, exili,
infamia, que averti, vel compriſti non poſſit, cogi-
tur conſensu prætere Matrimonio cum illa, quam aliquo
dudum nolle. Nam illa fano iudicio extinguunt graviora
mala, quam uxori habere, quam aliquo diſplaceſi. Si quis
autem metu infamia, que facile aboleri, ſit repelli potest:
vel metu amittendi namnos, vel ne excida gratia domini
fui, vel e[st] familia dimittatur, uxorem ducat, levi, &
inconfitatis hominis e[st] illi metu: quemadmodum & ſi quis
mortem quidem, & tormenta menat, ſed que veriſimiliter
non inferrentur. Dōtina eſt S. Th. in 4. Sentent. dist. 29.
qu. 2. art. 2.

Cum autem metu gravis mali probabilitas imminens
irruat facere Matrimonium dicimus, non eſt necesse, ut
perfonæ, que ad contrahendum cogit, ſed ſufficit, ut ille
perfonæ pati, vel matr[ice], filius, fratribus, sororibus, nepotis-

REGULA X.

Nullus metu in virum conſtantem cadens compellere potest
bonum, ut debitum redat mulieri, cum quia Matrimo-
nium contrahere conſensu eſt, ſi aliam conſensu iſtud nullum ſit
defectu conſensu, aut propter canonicum impedimentum.

Hæc enim ipius conſujus non eſt: unde carnalis cum
illa coniugio fornicatio eſt, ſupram, inceſus, vel
adulterium: Nullo autem metu potest induci viri conſensu
ut letale peccatum committat, cum nullus ſit malum pec-
cato gravior. Peccata ſunt maxima malorum, & ideo ad
hoc nullo modo potest homo conſensu cogi, immo magis de-
bet homo mori quam talia ſuſcipere, inquit S. Th. in 4.
Sentent. dist. 29. q. 2. art. 2. ad ſecondum.)

REGULA XI.

Ratum e[st] Matrimonium ex metu reverentia conſentientia.

De metu ex
reverentia. Nullus enim reverentia non cogit voluntatis afflentum,
per virum conſtantem concutit. Unde Urbanus III. cap.
ex litteris, Tit. De Deſponsatione impuberum. Sponſaſ
de voluntate parentum inita non declarat irita o[bi] ſolun-
garia reverentia meum, ſed propter minas paſſu[er] a parentibus
intentata: De voluntate (inquit) parentum patius quoniam
de ſua ſicut aſſerit) ad domum patris p[ro]p[ri]et[er] adduta:
uli nolens, & iuste, minis parentum impulſu[er], morat
ſecundum per annum, & amplius, &c.

REGULA XII.

Matrimonium defectu conſensu iritum, ſi inter perfonas
alioqui legitimi, coram Paro[n]co, & iuste conſentientia
ſit, non conſejunctus, qui metu compulſus, veliſſe conſer-
vator, conſenſu[er]i p[ro]p[ri]etate, taciteque p[ro]p[ri]etate conſalſeſit.

Id colligunt ex S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. qu. 1.
3. ad ſecondum: Ex conſensu (inquit) libero illius,
qui p[ro]p[ri]e conſensu eſt, non fit Matrimonium, niſi in quaſu
conſensu p[ro]p[ri]etate in altero adhuc manet in ſuo vigore,
tunc ſi diſſertet, non ferat Matrimonium.

Idem docet S. Antoniu[m], 4. p. tit. 1. cap. 7. Si poſſet
(inquit) tacite conſentientia, & libere, perſona ligata in
conſensu p[ro]p[ri]etate, verum efficit Matrimonium,
tunc uerque ligatus eſt: quia quoniam tacitus conſensu
per ſe non ſufficit, tamen ſufficit cum exprefſione exterio-
ri, que p[ro]p[ri]etate. Se autem uerque perſonaſ ſuſcipit, ſi
tunc ſe p[ro]p[ri]etate utrumque partem, ſed non uero[rum] exteriori exprefſione
tunc conſensu utrumque partem, ſed non uero[rum] exteriori exprefſione.

Id conſtruitur ex cap. Ad id. Ext. De Sponsalibus, &
Matrimonio, quo Clemens III. respondet: Matrimonium ma-
lieris cum quodam viro per viu[er] conſtructum, ſequenti co-
habitatione spontanea per annum, & diuidim conſualſeſit:
Quoniam (inquit) ab initio inuota fuſſit ei tradi-
ſe rentis: tamen quia iuste ſuſcipit per annum, & diuidim ſibi cohabitatione conſensu[er]i quiete, ad iustum, & co-
genda redire ne de cetero recipiendi ſunt tisces, ſi que
memorata mōlē ad probandum, quod non conſenſio ſi
commodum, non inuictus producuntur: cum mōrā tantu[m]
tunc buſuſi modi probationem excludat.

Idem conſtruitur ex cap. Significavit, Ext. De eo, qui
dixit in Matrimonio, quoniam potuit per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]p[ri]etatem, ſed quibuscumque de filio patrem
ad id moventibus.

Idem conſtruitur cap. Tua Fraternitas, Ext. De Deſpon-
ſatione impuberum, quod H[ab]e[re] ſit patrem per adulterium.
Pater docet S. Thome in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 4.
Causa quidam, quod ſit uero[rum] Matrimonium, ſi patrem
p[ro]

præcepto patris omnino, atque absolute parere debet: Exempli gratia, si pater præcipi filio, ut ducat uxorem, ne quis novis eum scortatorum esse, & libidinosus vivere, neque vir aliud sperare licet illius malum remedium, nisi conjugium, tenetur filius obediens præcepto patris, qui tenebat a fornicatione, & impudicitia abstinere. Vel si virginem seduxit sub spe conjugii, nec alter compensari potest iniuria, spæciosa conditione perfonatum. Filius tenetur parens patri præcipienti, ut illum ducat, qui id necessario pollulat iustitia. Similiter, si filii jam nubiles pudicitiam periclitari videant, præcipere illi potest, optione data, ut nubat, vel Monasterium ingrediatur: & omnino renebit illa pars mandato patris, quia tenetur periclitum, & occasione peccati, respromptus, & seductoribus insidiavit. Idem iudicium esto, si pater in vita periclio, aut in captivitate confitimus, alter evadere non possit, nisi filio hanc, ut illam uxorem ducent: vel in pater inopia preliu, alter quam locuplete dote, quam filii conjugium afficeret, juvari non valeat, vel si graves iniurias, litigios pertinaces, patris, tuncque familiæ quietem perturbaret, bonaque omni confundatur, alter sedari, exiungi, & componi non possit: & multo magis si filius sit Regis, aut Principis, nec alter pax Regni obtinebit, firmarique possit quam fædere Nuptiarum: tunc certe filius, vel filia tenerum obediens patri Matrimonium præcipient, cum hoc, vel cum illa. Id enim exigit pietas, quia parentibus debemus.

De prohibitione idem omnino dicendum. Filius namque rusus tenetur obediens patri prohibenti, ne ducat uxorem hereticam, maleficem, vel alias criminosa, male morat, aut infamem, vel dispergit longe conditionis. Tenetur enim quæque Legi nature periculum suum vitare, honori suo confidere, familiæ sue dignitatem, vel honestatem factam tecum ueri: Teneat parentibus justa præcipientibus obediens: Iulta autem sunt prohibitions illæ. Sic Ifaac Patriarcha Gen. 28: prohibuit Jacob filio suo, ne acciperet conjugem de genere Chanaan, similius præcepit, ut aliquam duceret de filiis Laban avunculi sui: quo se præcepto jure, merito obdidit Jacob exstimator, illius religio paruit.

Si vero causa præcepti non omnino filium obligat, sed tamē honesta, & conveniens est, filius non simpliciter tenetur obediens patri Matrimonium præcipienti; quia non omne quod non conveniens, & honestum est, ex præcepto obligat. Itaque si Matrimonium futurum si honestum, & uile tam filio, quam soci family, aut si Sponsalia iurata erant a parentibus, funderet quidam illud potest pater, præcipere non potest: & si præcipiat, honestum est, ut filius voluntati patris morem gerat: id tamē minime necessarium est.

REGULA XVI.

Confensus conditionatus ad Matrimonium non sufficit; ne illud ratum est, nisi conditio eveniarit, seu impleta fuerit, si possibili, ac honesta sit, & de futuro.

Hæc Regula nictur cap. De illis, quod est Alexander conditionatus. Relyponit, Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione. Cœ. cujusque sunt verba: Si vero aliis sub huiusmodi verbis iuramentum aliqui mulier præficerit: Ego tu in uxorem accipiam, si tantum mihi donaverit res purissimæ in Matrimonio. Non habebitur, si eam uolentem sibi solvere, quod sibi dati petitis, non accipiteret in uxorem, nisi consensus de præfectori, aut cornalibus sit inter eos commixtio subiecta.

Idem confirmat Urbanus VIII. cap. Super eo, sub codem, Titulo. Interrogans fuerat, Utrum illi, qui in quamdam mulierem confiderat, si pater eius suum præstaret affutum, ad Matrimonium confundandum esset compellendus. Respondet: Cum consensus liberatis non possit, qui in alieno arbitrio reservatur, ne conditione istam Canonica non impensis instituta: nisi voluntatis patris solemnam intercedat, nequamq[ue] legendum est ad Matrimonium contrahendum: Nam licet Alexander Papa responderet: Quod sponsalia interposita conditione contrahat, ipsa non implita, si consensus de præfectori intercedat, vel carnalium copula subsecutatur, disloci non debet, sed firmatur obseruari, sicut nequamq[ue] nostra Definitione aduersorius cum hismodi consensus non sit de præfectori habendus (licet per verba de præfectori evidenter exprimitur), qui in alieno arbitrio non habito, sed habendo conficit.

Idem confirmat S. Th. in 4. Sentent. dist. 29. qu. 2. art. 3. Quæstiunc. 3. Si (inquit) sit conditio de futuro, aut est necessaria, sicut Solen oriri etas & tunc est Matrimonium, quia talis iuratio iam sunt præsentia in suis causis: aut est contingens, sicut dato pecunia, vel acceptatio parentum: & tunc idem est iudicium de tali consensu, sicut de consensu, qui sit per verba de futuro: Unde non facit Matrimonium: intellige, Nisi impleta conditio.

An autem aveniente conditio sit necessarius novus consensus, Quæcumque est Theologos inter & Jurisperitos discutuntur. Necessarius esse contendunt Theologorum plerique, Jurisperitos negant. Horum Sententianæ Romanae

Curia sequitur. Nam in S. Congregatione Concilii olim niente conditione non proposito dubio, An validum esset illorum Matrimonium, est necesse qui coram Parochio, & testibus, per verba de præfectoris suis novis conditione licet & honesta, quæ potest implerent, contractarent, & se pro legitimis conjugibus statim arque implexerent, sine alia follementate habentes, Matrimonium consummaverant; an vero cogendi essent conjuges ad Matrimonium iterum coram Parochio legitime contrahendum: S. Congreg. in Sententianæ quidem Theologorum se praedixerunt significavit, uno excepto Cardinali Alciano, eamque videri Tridentino Concilio magis conponat: sed relatione facta coram Summo Pontifice, cui judicium illius Quæstiunc. Consulitissimum Cardinales reservaverant, Sanctissimus Pontificis Pius V. secundum Sententianæ Jurisconsulto pronuntiavit, impleta conditione, accedente verbi gratia consensu patris, Matrimonium, quod ex illo consenserat fuerat, statim ratum, ac perfectum esse: nec opus esset, ut coram Parochio iterum celebraret: atque hanc Sententianæ in Judicis omnino sequendam, neque Concilium ullatenus repugnat. Idem sensit, ac declaravit Congreg. altera sub Clemente VIII. ut referat Fagnanus in c. super eb. Tit. De conditionibus appositis in Desponsatione, ut in aliis Contractibus, in Lib. 4. Decretal. p. 38.

REGULA XVII.

Si conditio honesta, licita, & possibili impleta non fuerit; sed tamē contrahentes a conditione per curvarum factum recesserint, ratum est, & perfectum Matrimonium.

Id constat ex cap. Per tuas, Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione, Sc. quo Inno. III. Matrimonium conditionibus appositis in Desponsatione, cuius hæc sunt verba: Quienamque sub conditione nomine aliquam deponatur, & eam relinqueret voluntari: dictum, quod frangatur conditione, & deponatur irrefragabiliter tenetur. Quod utriusque conditione Gloria explicat, quæ tamē non sit contra naturam Matrimonii: pata, si furum fecerit, si hominem interficerit. Idque confirmat Gregorius IX. cap. Si conditiones, sub eodem Titulo: Licit (inquit) alia conditiones apposita in Matrimonio, si turpes, aut impossibilis fuerint, debent propter ejus faciem pro non adiutori habent.

REGULA XVIII.

Matrimonium, coram Parochio, & testibus contractum sub conditione de præterito, vel de præsenti, nullum est ab initio, si conditio defuerit, nec subsecuta copula convalescat, sed per se perficiatur.

Exempli gratia, si quis his verbis contrahat: Anna, si mea legitima, vel si es virgo: vel si es nobilis, accipio te viri cuiusdam, qui Sponsalia sua honesta conditione contractarat, eo nomine ratum esse pronuntiat, quod ante conditionis eventum desponsatum sibi carnaliter cognovisset, atque ita a conditione recesserat: Cum liquido confit, quod post contrafactualis carnalis est inter eos copula subsecuta, pro Matrimonio est presumendum, quia videtur a conditione apposita recessisse.

Conditionum enim hujusmodi nullam habendam esse rationabilem, & pro non adiutori haberi debet, in favorem Matrimonii declaravit Ecclesia, c. Quicunque. Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione, cuius hæc sunt verba: Quienamque sub conditione nomine aliquam deponatur, & eam relinqueret voluntari: dictum, quod frangatur conditione, & deponatur irrefragabiliter tenetur. Quod utriusque conditione Gloria explicat, quæ tamē non sit contra naturam Matrimonii: pata, si furum fecerit, si hominem interficerit. Idque confirmat Gregorius IX. cap. Si conditiones, sub eodem Titulo: Licit (inquit) alia conditiones apposita in Matrimonio, si turpes, aut impossibilis fuerint, debent propter ejus faciem pro non adiutori habent.

REGULA XIX.

Si quis sub conditione honesta de futuro contrahat, a Parochio monendum est, contractum supponum manere, donec impius conditio, proindeque perficerit non debet follementum in Matrimonio, dicendo, Ego conjungo vos in Matrimonium, &c. Sed prohibere, ne Sponsa in Spousum domum auctetur, & eam simul cobabent: & ea de Episcopum certiores facere, ut iudicet, quid factum sit opus. Si vero quis contrahat sub conditione pariter honesta de præterito, vel de præsenti, Parochus monere debeat contrahentes, nullum est Matrimonium, si conditio non exeat: ac proinde Ecclesia ipso non habituram ut conjuges, nisi conditionis existentia probata fuerit, nec Matrimonii sollemnitas se perficeret posse, nisi oblitio contractant: causamque referre debet ad Episcopum, ut Autoritate sua, & Censuris Ecclesiasticis, si quis sit, cobabitationem eorum, qui hoc modo contraherunt, prohibeat.

REGULA XX.

Si quis sub conditione honesta de futuro contrahat, a Parochio monendum est, contractum supponum manere, donec impius conditio, proindeque perficerit non debet follementum in Matrimonio, dicendo, Ego conjungo vos in Matrimonium, &c. Sed prohibere, ne Sponsa in Spousum domum auctetur, & eam simul cobabent: & ea de Episcopum certiores facere, ut iudicet, quid factum sit opus. Si vero quis contrahat sub conditione pariter honesta de præterito, vel de præsenti, Parochus monere debeat contrahentes, nullum est Matrimonium, si conditio non exeat: ac proinde Ecclesia ipso non habituram ut conjuges, nisi conditionis existentia probata fuerit, nec Matrimonii sollemnitas se perficeret posse, nisi oblitio contractant: causamque referre debet ad Episcopum, ut Autoritate sua, & Censuris Ecclesiasticis, si quis sit, cobabitationem eorum, qui hoc modo contraherunt, prohibeat.

REGULA XXI.

Cum enim sacra Synodus Tridentina Sess. 24. De Reformatione Matrimonii, c. 1. statuit, ut Parochus, viro, & muliere interrogat, & eorum mutuo consentiunt, ut dicatur, Ego vos in Matrimonio conjungo, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: vel illi auctoritate viris, iuxta receptum unicuique Provinciae Ritus, de confessu absoluto, non de confessu conditionato, qui actum suspendit vel nullum facit defectu conditionis, intelligatur est.

Præterea, non est permittenda cohabitatio eorum, qui desponsati sunt per verba dumtaxat de futuro, quæ sunt, qui confessus exprimitur sub conditione, quæ postes implentandam sperant: Nec eorum, quorum forte nullum est Matrimonium, defectu legitimis confessus, quæ sunt, qui confessus exprimitur sub conditione de præterito, vel præsenti, qui non exeat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur: aliquo deneganda illis sunt Sacraenta, utpote in proxime peccandi pericolo verbi amantibus.

REGULA XXII.

Eiusmodi, & amores contrahere Matrimonium non possunt.

Ipsis quippe liberum deesse confessum, sine quo nullum est Matrimonium, certo constat, idque declarat. Inno. III. c. Dilectus, Ext. De Sponsalibus, & Matrimonio, cuius hæc sunt verba: Cum eadem mulier cum ipso viro, qui continuo labore laborat, morari non possit, & propter alienationem furoris legitimus non possit intervenire confessus: Mandamus, quatenus si rem noveristis esse, præfatas personas eum ab invicem separare.

Aliud timet confessum est, si lucida haberet intervalla

De Sacramento Matrimonii.

Hoc enim in c. Per tuas, aliisque Canonici Juris Commentatores a Fagnano citati, & Fagnanus ipse in cap. Si conditiones, Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione, &c.

REGULA XIX.

Conditiones, que Matrimonii substantia, aut bonis adversantur, Matrimonium nullum, & irritum reddunt.

Ita declarat Gregorius IX. cap. Si conditiones, Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione, &c. cuius hæc sunt verba: Si conditiones contra substantiam conjugij infestantur: Puto, si alter dicat alteri: Contrahere tecum, generatione prædicti exiles: vel, donec inueniam aliam honore, vel facultatibus diuersum: aut, si pro quaestu adulterandum retrahas: Matrimonium contradicas, quæcumque sit favorabilis, caret effectu. Id confirmat S. Th. in 4. Sentent. dist. 29. q. 2. art. 3. Quæstiunc. 3.

REGULA XX.

Conditiones turpes, aut impossibilis, sed Matrimonii bonis aliquo non contraria, non impedire, quia Matrimonium ratum, firmamus sit.

Conditionum enim hujusmodi nullam habendam esse rationabilem, & pro non adiutori haberi debet, in favorem Matrimonii declaravit Ecclesia, c. Quicunque. Ext. De conditionibus appositis in Desponsatione, cuius hæc sunt verba: Quienamque sub conditione nomine aliquam deponatur, & eam relinqueret voluntari: dictum, quod frangatur conditione, & deponatur irrefragabiliter tenetur. Quod utriusque conditione Gloria explicat, quæ tamē non sit contra naturam Matrimonii: pata, si furum fecerit, si hominem interficerit. Idque confirmat Gregorius IX. cap. Si conditiones, sub eodem Titulo: Licit (inquit) alia conditiones apposita in Matrimonio, si turpes, aut impossibilis fuerint, debent propter ejus faciem pro non adiutori habent.

PROPOSITIO PRIMA.

Ecclesia Matrimonia clandestina semper prohibuit, quæcumque ante Concilium Tridentinum ex irita non declaraverit.

Prima vero Propositionis probatur ex Terulliano Lib. Matrimonia De Pudicitia, cap. 4. Penit nos quoque (inquit) oculi ambi, quæcumque conjugiones, idest, non prius apud Ecclesiam Ecclesia professa, iuxta machiam, & fornicationis judicari perhibita.

Item ex S. Ambroso Epist. 19. Novæ Editionis, ad Vigilium Episcopum data, scribente: Conjugium velamine Sacerdotali, & Banditione sanctificari oportere.

Item ex Concilio Veronensi anno 755: ex Foro Juliani Læramen. 4. Can. 51. relat. c. Cum inhibito, Ext. De clandestina Desponsatione, cuius hæc sunt verba: Cum inhibitus conjugalis sit in tribus ultimis gradibus revocata, eam in aliis vobis districte observari. Unde Prædecessorum nostrorum inherendo vestigis, clandestina conjugii penitus inhibemus: probantes etiam, ne quis Sacerdos talibus intercessione, vel de præsenti, competenti termino prefaciatur, ut infra illum, sive voluntari, & voluntarie, legimus impedimentum opponat. Et ipsi Preliteri nihil minus insipient, utrumque illegitima conjugia, de parentum ignorantia nullum habitu subtilium, cum illi taliter contrahendo, non experientia conscientia concava copulam contrahendam, coartatus interdicatur expresse, donec quid fieri debet super eo manifeste confiterit documentis. Si qui vero hujusmodi clandestina, vel intercessione conjugia inre presumpferit in gradu prohibiti, etiam ignorantes, sibiles de tali conjugione suscepimus, ille præsumit, utrūque illegitima conjugia, de parentum ignorantia nullum habitu subtilium, cum illi taliter cohabitationem, & coartatus interdicatur expresse.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere debet, vel in Monasterium se recipere, procul a contubernio viri, quicum ita contrahit, donec absolutum confessum verbis minime ambiguis exprelletur. Sed & illi, qui taliter copulam appetunt, etiam in gradu concessa, condigna Punientia inveniuntur.

Clandestina illa Conjugia justissimi de caussa prohibuit Ecclesia. Primo, quia clandestini contracta Matrimonia non poterant: unde sepe numero conjuges leves, inconstantes, libidinosi, priores Matrimonii fide violata, non exstat: aliquo via scortationis, & cohabitatio appetitur. Unde in hujusmodi casibus Malitia sub custodia parentum, vel tutorum permanere

serior. Item ex Lateranensis Concilii Canone supra citato, quo prohibuerunt quidem, sed irrita non pronuntiantur matrimonio clavis contracta. Ac demum ex usu Ecclesiæ, que hujusmodi matrimonio tamquam invalida, & irita dirimere nunquam tentavit ante Concilii Trid. Decretum editum, & promulgatum: quo nihilominus utraque pars Propositionis nostræ confirmatur. Tamen (inquit) dubitandum non est clandestina Matrimonio, liberò contrahendum confitit, rata, & vera esse Matrimonio, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, & primum iure damnum fuit illi, ut eos S. Synodus Anathematisdamnam, quia eis vera, ac rata esse negant.... Nihilominus Sancti Dni Ecclesie ex ydolis caussis illa semper detestata est, atque prohibitus.

Illa quidem legitima conjugia esse negat. Aliter, qui Exuvia Papa nomine Gratianus referunt causa 30, qu. 5. quia in iis Legum, & Canonum prescripta non servauerunt. Adulteria, stupra, fornicationes vocantur, non absolute, sed, nisi voluntas propria suffragaverit, & vita suæ errans legitima: id est, nisi libero personarum legitima, summa confusa contracta fuerint.

PROPOSITIO II.

Ecclesia Matrimonia clandestina non solum prohibere potuit, sed & irrita declarare.

Ecclesia per se velicet dispensationi matrimonium subjet, quae facere Matrimonio clandestina tenuit contractus ad Sacramentum dignitatem elevatus. Nam sicut feculi Principes de contractibus mere civibus leges condere possunt, & iis contractibus ob justas causulas impedita quadam objicere, personaque ad contrahendum, vel sic contrahendum illegitimas declarare: ita ut contractus ab illis initii, vel sic initi, nullius sint roboris, ac firmatis: ita Ecclesia contractus impedimenta iustis de causis apponere potuit, ac pote, five, ex qualitate personarum: five modo contrahendi peccata prout expedire judicaverit, secundum potestatis sibi a Christo datum, & lumen a Spiritu Sancto prenuntier adfidente donatum. Quamobrem Sacra Synodus Tridentina fuit. 24. can. 4. dicit anathematis illi, qui alterius, Ecclesiam non posse constitutre impedimenta Matrimonio dirimunt: vel in iis constitutis errant. Et can. 12. anathemate pariter ferit eos, qui dixerint, Causas Matrimoniales non spectare ad Judicium Ecclesiasticum.

Non tamen Ecclesia circa substantiam Sacramenti aliquid immutare se posse censet, aut ipsa immutat. Nam contractus conjugalis legitimari perfonatur ratio semper est Naturali, Divinoco Jure, sicut lege naturæ ratus est contractus empionis, & venditionis inter homines ab emendo, & vendendo nella lege prohibitos; idque vel simili cetero, vel certo modo, sed fuit Lex Civilis quodam prohibet, ac prohibiendo impedit a tali contractu; et & Lex Ecclesiastica prohibet a contractu matrimonii. Qui autem sic pariter, juxta non sunt legitime personæ, neque ad contrahendum idoneæ, & habiles, vel certe Ad sic contrahendum (ut Concilii verbis utar.)

PROPOSITIO III.

Tridentina Synodus Matrimonia clandestina deinceps irrita declaravit: eaque irrita sunt, ubiquecumque Concilii Decreto promulgatum est.

ITA nemp situtus fuit. 24. De Reformatione Matrimonii, cap. 1. Qui aliter, quam praefite Parochi, vel alio Sacerdoce, de ipsis Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attenabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendum omnino inhibebat redditus: & contractus hujusmodi irritus, & nullus esse debeat, prout eos praefiti Decreti iuratos facit, & augravat. Insuper Parochum, vel aliis Sacerdotem, qui cum minore testimoniis numero, & testis, qui sicut Parochi, vel Sacerdoti hujusmodi Contractus interfuerint, necnon ipsos contractantes, graviter arbitrio Ordinarii puniri precipit. Praeterea eadem S. Synodus hincritur, ut conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiantur, in eadem domo non cobibantur; statisque Benedictionem a proprio Parochio fieri, ne agnoscam, nisi ab ipso Parochi, vel ab Ordinario, licentiam ad predictam Benedictionem facientem, aliis Sacerdoti concedi possit, quacunque conjectudine, etiam immemorabilis, quæ porro corrupta dicenda est, vel Privilegio non obstante. Quod si quis Parochi, vel aliis Sacerdoti, sive Regulari, sive Seculari, etiam si sibi ex Privilegio, vel immemorabili conjectudine licere contendat, alterius Parochia Sponsor, sine illorum Parochi licentia Matrimonio conjungeri, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tamdui suspenso matr. n. b. quidam ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debuit, seu a quo Benedictionis conspicienda erat, ab solvatur.

Idem Christianissimorum Regum Editis, praesertim vero Edicti Blesensis Articulo quadragessimo sanctum est.

ARTICULI CONSECTARIA.

SEU REGULÆ PRAXIM SPECTANTES

REGULA PRIMA.

Ad Matrimonium rite celebrandum sufficit praesentia unius Parochi, etiam si contrahentes sint ex diversis Parochiis.

Concilium enim Trid. praefitiam Parochi, non Parochi. De praesentia Parochi, & testium folum postulat. Præterea, cum Matrimonio sit Parochi, duorum coniugio, et, qui Jurisdictionem habet erga alterum patrem, habet simul erga utramque; siquidem una conjugi fine altera non potest. Neque requiritur alterius Parochi afflensus, dummodo intra fines Parochie ipsius Matrimonium non celebretur.

REGULA II.

Sufficit Parochus viri etiam in Parochia mulieris.

Concilium enim Trid. de loco nihil expressit, & praefitiam Parochi, & testium folum postulat, ne clandestinum sit Matrimonium, ad quod sufficit unus Parochus, five viri, five mulieris, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii Trid. Interpres, teste Fagnano inc. Quid nobis, Ext. De Clandestina Dispositione.

REGULA III.

Validum est Matrimonium celebratum in Parochia mulieris eorum Sacerdoti habentem licentiam a Parochio viri, et Parochia viri, & mulieris non sicut in eadem Diocesi constituta.

Declaravit Sac. Congr. Trid. Interpres, 16. Februario anno 1553. Et certe Coic. Trid. ea tantum Matrimonio irrita pronuntiat, quæ celebri sunt alteri, quam praefite Parochi, vel alio Sacerdote de ejus licentia, & duobus testibus, in hac autem Specie Matrimonium celebratum est praefite Sacerdote de licencia Parochi: itaque celebratum est secundum formam Trid. Concilii. Præterea, Concilium nihil de loco expressit: ubique ergo celebretur Matrimonium praefite Parochi, vel alio Sacerdote de Parochi licentia, ratum, ac validum est. Deinde cum Jurisdictione voluntaria possit exerceri extra territorium, ut probat Jurifconsul ex L. 2. ff. De Officio Procuratoris, hoc celebrandi matrimonii Ministerium exerceri poterit extra Parochiam, non solum a Parochi, sed etiam ab alio Sacerdote, de Parochi licentia.

REGULA IV.

Ut Sacerdos, qui non est proprius contrahendens Parochus; ipsos Matrimonio conjugare potest, necessaria est specialis, & expressa licentia, vel saltem generalis administrantis omnia Sacramenta.

Sic declaravit Sacra Congr. Conc. Trident. Interpres die 22. Junii anno 1553. Immo & Vicarios Parochialis Ecclesiæ matrimoniis tamquam Parochos interesse posse, & alii dare licentiam, ut interfuerit: arque sic celebrata Matrimonio esse valida, rafet Fagnanus loco supra citato. Eadem Congregatio respondit die 15. Junii anni 1586. Licentiam contrahendens nominatim designatis a Parochio in scriptis concessam, ut Matrimonio inter se celebrante quovis Sacerdotem pro suo arbitrio eligere possint, insufficiens conferi, ut ratum sit matrimoniū, cui alias Parochi vi ejusdem licentia interfuerit.

Actum autem ipsum praedecere debet licentia. Unde nullum, & irrum est matrimonio, cui Sacerdos aliquis Parochi minime interfuerit, nulla ab eo petita licentia, etiam si polles factum ratum haberet. Nam esti ratificationem retrostrit, & mandato aequali, habet Regula Juris, in Sexto: tamen ubi lex, vel statutum praefitum corporis exigit, ratificatione sequitur non sufficit ad robur, & firmatorem actus. Hinc Sac. Congreg. Concil. die 7. Septembris 1520. respondit: Matrimonium contrahendum eorum Sacerdotum extraneis, qui revera non habuit a proprio Parochio licentiam veram, esse nullum; & die 5. Decembris 1525. respondit: Matrimonium contrahendum eorum Sacerdotum, qui habeat licentiam a proprio Parochio minus ex contrahentibus, & ignorat se illum habere, prout ignorat unus ex contrahentibus, esse invalidum.

REGULA V.

Cujuscumque Sacerdotis, licentiam ab Episcopo contrahendum habent, praesentia sufficit, ut Matrimonium ratum, ac validum sit, etiam abque consensu Parochi.

Tridentinum enim Concilium alterutrum duntaxat necessarium esse decernit, praefitiam Parochi, vel alterius Sacerdotis, De ipsis Parochi, seu Ordinarii licentia. Ordinarium autem tam Parochiorum, quam ipsius Parochi, esse proprium illorum Episcopum certum est. Et de eius licentia fieri dicitur, quod ipse, vel ejus Vicarius Ge-

De Sacramento Matrimonii.

nerales fieri concederent. Abbates vero Jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, personas Jurisdictionis sua subditas Matrimonio conjugate non possunt, aut Sacerdoti hanc provinciam committere; & contra eam ipsiis, absque Parochi, vel Episcopi licentia, Matrimonio clandestinæ, & irrita essent.

REGULA VI.

Qui in Parochia aliqua vere commoratur, quavis decrevit ibi diu non manere, coram Parochio illius loci valde contrahibilis Matrimonium.

De praesentia Parochi.

Ita declaravi non femei Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trid. Interpres. Cum eam olim Juvenis nobilis, & meritis Semini, cujus amore captus erat, matrimonio copulari cuperent, merenturque, ne si matrimonium contraherent cum sollemnitatis a Concilio Trid. praefcriptis, Juvenis patentes impedimento essent, Romanum se contulerint, ibique aliquantisper commotari, coram Parochio S. Anastasi, in cuius Parochia habitabant, ac testibus, matrimonium contraheretur. De quo cum dubitaretur, Sacra Congregatio ratum est respondit, ea ratione, quia est proprias Parochus, in cuius Parochia habitabant contrahentes tempore contraherunt. Alias etiam respondit, Ratum est matrimonium Scholastici, qui Patavii quinque, vel sex Mensis mortuus, timens impedimentum a parentibus, duxit ibi mulierem plebejam coram Parochio loci, & testibus. Idem respondit rufus Sacra Congregatio D. Sasboldo Philippensi Archiepiscopo, die 19. Januarii, an. 1603. Eademque fuit sententia Gualtini Episi eximi, Theologi, ea de Questione rogati a D. Mirco Antwerpientum Episcopo 19. Martii anno 1707.

REGULA IX.

Matrimonium contrahendum coram Parochio, cui Ordinarius prohibuit, ne illius celebracioni interficeret, aut tales Matrimonio conjungeret, ratum, ac validum est, quavis graviter peccavarit Parochus, ac plectendus sit.

Suo enim Jure, non ex facultate sibi ab Episcopo data, De praesentia Parochi Matrimonium celebratio, ut Ecclesiæ Minister intercedat, vel licet. Parochio prohibuerit Episcopus, ne Matrimonium celebratur, si tamen interficit, Matrimonium coram Parochio celebratur, propterea Concilium decretivit, adeoque ratum, ac validum est, modo nullum aliud obicit canonicum impedimentum.

Praeterea, Ecclesia in his, quæ ad Matrimonium pertinent, tripliciter se habet: Inquit S. Th. Quidam, q. 8. art. 1. ad 1.) Uno quidem modo per medium iudicantur: alio modo per modum prohibitus, vel panieris; & hoc quidem impedit Matrimonium contrahendum, sed non dirimit jam contrahendum: Tercio modo se habet per mosum statuuntur, quod fit scilicet anteritare Summi Pontificis; & secundum hoc persona aliqua redditorum illegitima ad contrahendum, ita quod si eam contraheret, Matrimonium dirimir. Potellas autem, qui Ordinarius prohibuit Parochio, ne tales Matrimonio conjungeret, ad secundum modum retur: prohibito itaque Ordinarii Matrimonium celebrandum impedit, sed contrahendum, & celebratum non dirimit, si alii impedimenta non extant.

Unde cum Giennensis Episcopus ad S. Congreg. Trid. Conc. Interpres dubium ea de re suum resuluit, Au

feclit validum sit Matrimonium adhuc Parochio, cui ab Episcopo iuratus interdictum, ne illi Matrimonio interficeret, Sacra Congregatio respondit, Effe validum, teste Fagnano, in cap. Literis, Ext. De Matrimonio contrahendo Sacerdos vi ejusdem licentia hujusmodi vngos homines Matrimonio conjungant.

REGULA VII.

Proprius vagorum hominum Parochus est quilibet Parochus locorum, ad qua diversant, & ratum est illorum Matrimonium cuiuscumque loci, qua transirent, Parochio praesente celebratur. Peccatum tamen graviter Parochi, si temere, & abque Ordinarii licentia hujusmodi vngos homines Matrimonio conjungant.

Prima pars Regule ex eo confit: quod Parochus locorum, per qua transirent, vel ad quæ vivunt peregrinari aut vagi homines, & administrare possit Penitentia, & Eucharistie Sacramenta, etiam tempore Pascches; adeoque & ipsos matrimoniū conjungere, cum major auctoritas, & Jurisdictione ad Ministerium illud necessaria non sit, quam ad illa.

Secunda pars inde patet, quod maximum cautionem in hujusmodi vngis hominibus conjungendis posuit Sacra Synodus Tridentina, quia contingit interdum, ut alii uxores habeant. Multa sunt (Inquit c. 7. f. 24. De Reformatione Matrimonii) qui virginis, & incertas habent sedes; & plerisque plures illa vivunt, diversim locis, ducunt in eum mortuus S. Synodus occurreret, omnes ad quos spectat, parcer monte, ne hoc genus hominum vagantiam ad Matrimonium faciliter recipiat: Magistratus etiam scilicet horatior, ut eos severo ceterant: Parochi autem præceptio ne illorum Matrimonios interficiat, nisi prius diligenter inquisitionem facient, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id facient obtinuerint. Decreti illius executionem imperat Synodi Provincialis in Gallia post Concil. Trid. celebrat, Rothomagensis 1581. Burdigalensis 1582. Bituricensis 1584. Aquensis 1585.

REGULA VIII.

Clandestinum est, & irritum Matrimonium contrahendum coram Presbytero, qui negat sic alterutrum contrahendum Parochius, neque ab ipsa Parochi, vel ab Ordinario autorizat, habet, sive licentiam.
De praesentia Parochi, vel literis.

Id evidens est Concilii Trid. Decretu. An vero ratum sit matrimoniū, quod contrahit coram Ministerio.

Nisi Alix. Thes. Tom. II.